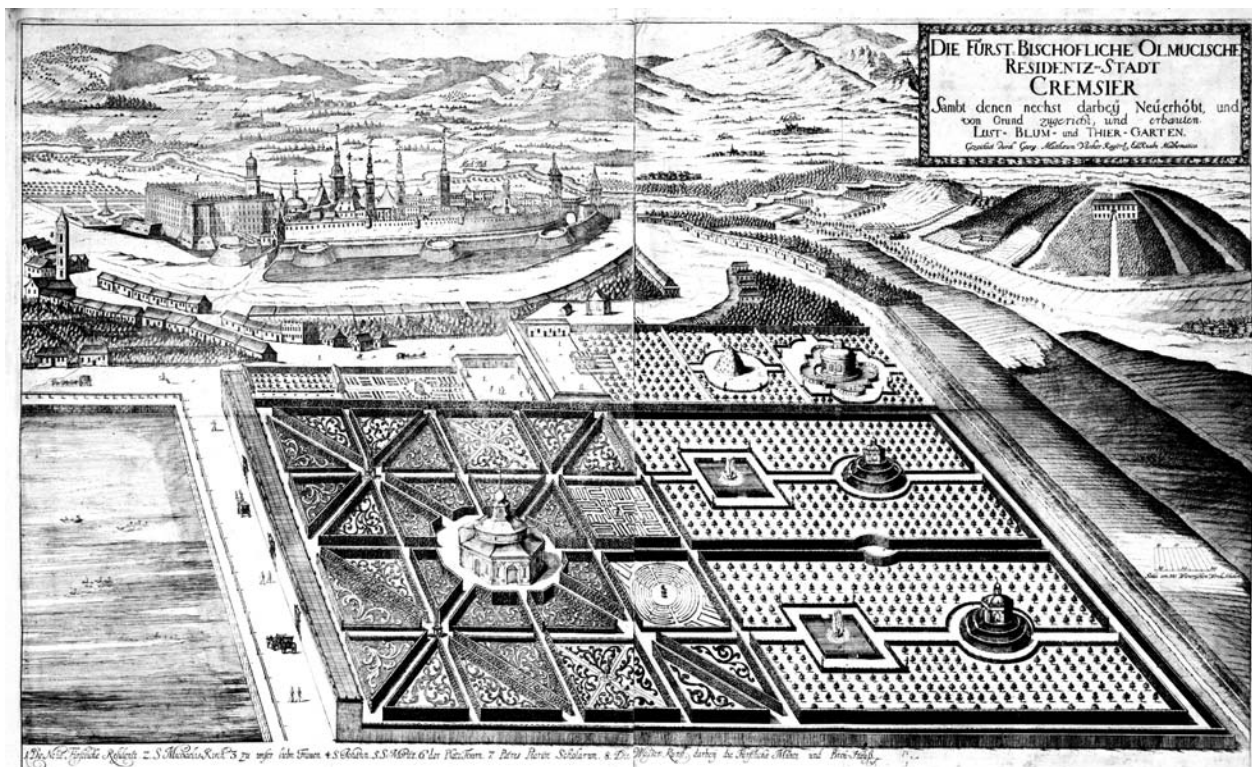
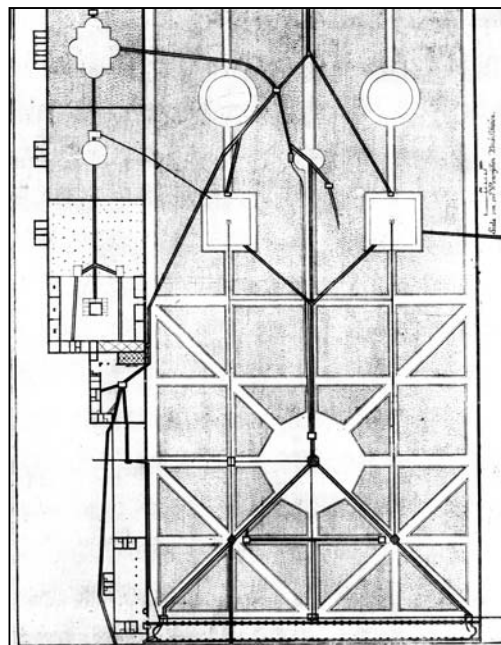

Hravá Květná zahrada

Osada a později město Kroměříž byly od 12. století v majetku olomouckých biskupů, později arcibiskupů. Biskup olomoucký Karel II. z Lichtensteinu-Castelkorna (biskupem byl v letech 1664–1695) nechal v období baroka za hradbami tehdejšího města vybudovat zahradu, které se říká Květná zahrada. Jako ochránce pro svou novou zahradu si biskup povolal skřítka. Aby měl skřítek snadný přístup po celé zahradě, usídlil se v síti vodovodních kanálů, které zahradu protkávají. Důkazem, že skřítek plní svědomitě svěřený úkol, je, že zahrada již více než 300 let přináší radost svým návštěvníkům.

Vodovodní kanály v zahradě, 1691 ►

Květná zahrada 1691

1 Vstupní objekt	8 Rotunda	15 Bažantnice – Zahradnictví
2 Teplý skleník	9 Labyrinty	16, 17, 18 Soubor zahradních domků
3 Studený skleník	10 Kuželna	19 Holandská zahrada
4 Kolonáda	11 Pstruží rybníky	20 Neptunova kašna
5 Parter před kolonádou	12 Jahodové kopečky	21 Pomerančová zahrada
6 Lví fontána	13 Ptáčnice	22 Edukační zahrada
7 Fontána Tritonů	14 Králičí kopeček	

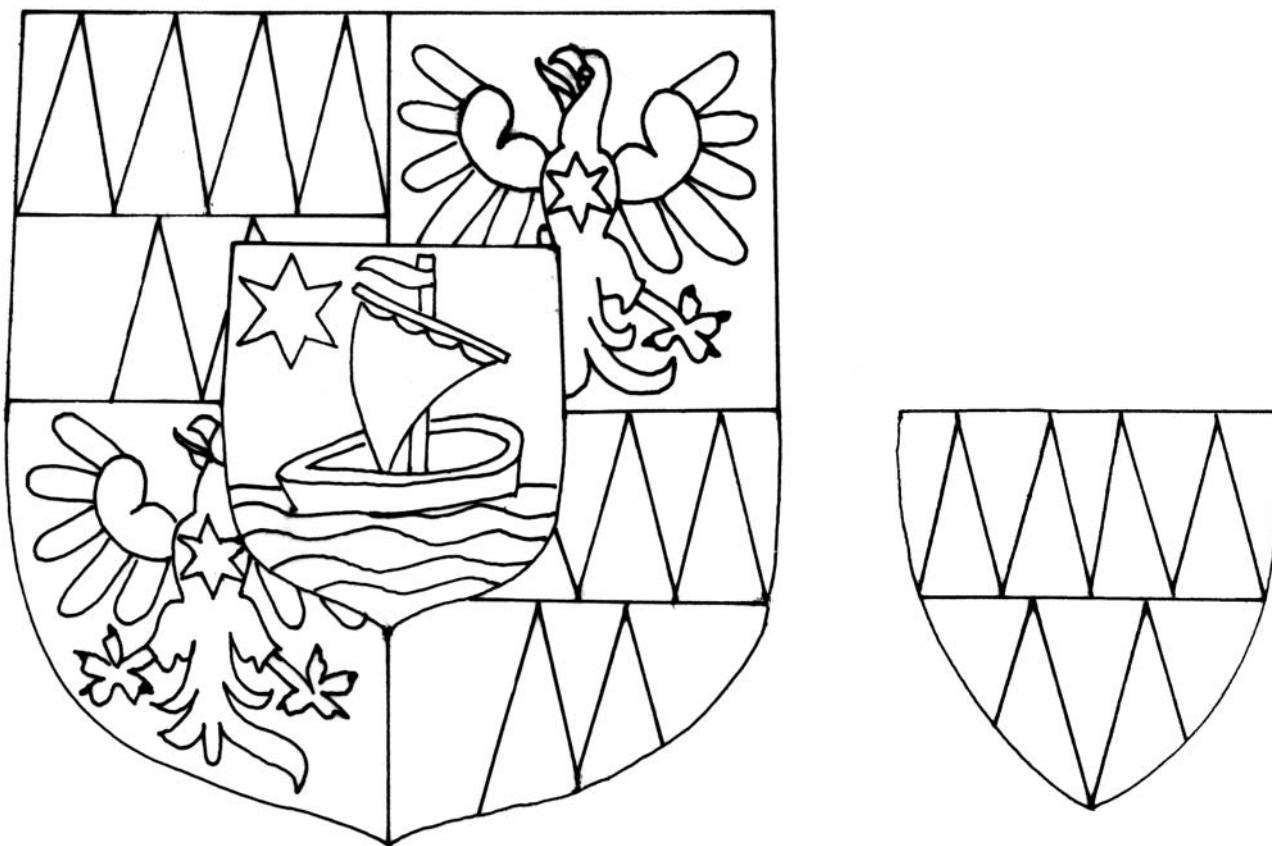
1.

Zastavení první - Dvůr

Dnes vstupuješ do Květné zahrady průjezdem velké budovy, ve které dříve bydleli zahradníci. Na malém nádvoří stojí po pravé straně menší skleník (Palmový skleník) s rostlinami, které potřebují celý rok hodně tepla. Naproti se nachází další budova s velkými skleněnými okny (Velký skleník). Zde můžeš vidět rostliny jen v zimě. Jsou zasazené ve velkých dřevěných květináčích a v létě stojí venku v zahradě. Tento vstup do zahrady se začal používat teprve před 160 lety.

Na skleněné stříšce Palmového skleníku je barevný znak, který patří arcibiskupovi Theodoru Kohnovi (arcibiskupem byl v letech 1892–1904). Na malém štítku uprostřed znaku je lodička a šestcípá hvězda. Tuto hvězdu si zvolil Kohn do znaku, protože připomínala jeho židovské předky.

Najdi tento znak ještě na jiném místě ve vstupním dvoře a doplň správné barvy.

Ve znaku se kromě středové lodičky nachází: v pravém dolním rohu a levém horním rohu znak Arcibiskupství olomouckého s šesti stříbrnými (bílymi) kužely na červeném podkladě. Znárodněný pták je černá orlice se zlatou (žlutou) hvězdou a na žlutém pozadí..

Otázka 1. Jak se říká stavbě používané k pěstování rostlin.

Za každým zastavením najdete otázku. Odpověď запиšte do tajenky na zadní straně tohoto sešitu.

Zastavení druhé - kolonáda

Do zahrady se před 300 lety vstupovalo branou uprostřed budovy zvané kolonáda. Je to dlouhá chodba, která má místo jedné stěny pouze sloupy, aby z ní bylo dobře vidět do zahrady. V boční straně stavby je velký výklenek, zde stávala fontána. V ní sedával skřítek a sochy ve výklencích (nikách) mu vyprávěly své příběhy. A nebylo to vyprávění ledajaké, vždyť jsou zde vytesáni z pískovce samí významní lidé a bájně bytosti z dávných dob. Celkem 44 pozoruhodných postav.

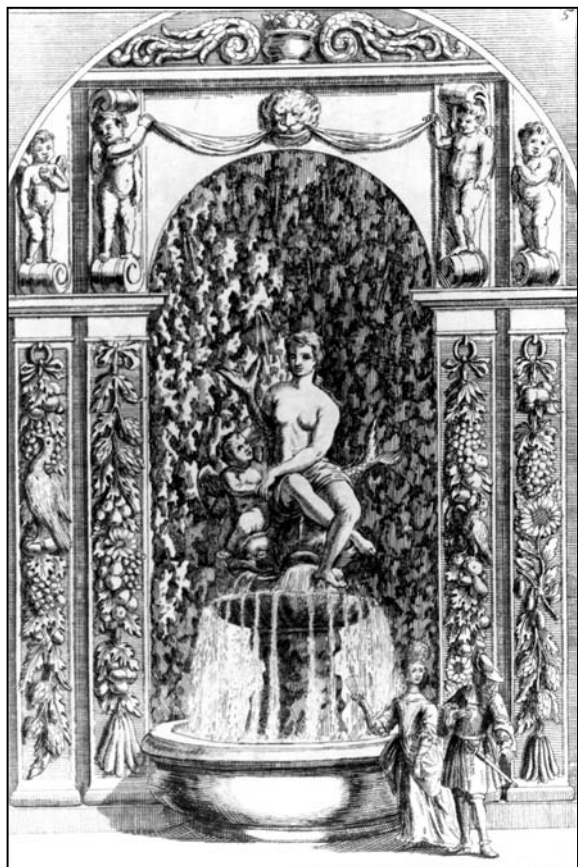

**Poznáš, které sochy skřítkovi vyprávěly následující příběhy?
Najdi je a opiš z podstavce jejich jména.**

(Písmenko V na podstavci je ve skutečnosti U.)

*Již v dětství jsem byl veliký silák a vykonal jsem mnoho statečných činů. Stal jsem se nejslavnějším řeckým hrdinou. Holýma rukama jsem uškrtil ukrutného lva a jeho kůži jsem potom nosil místo brnění. Mou hlavní zbraní je nejen velký dřevěný kyj, ale i má chytrost. Chlévy krále Augiáše jsem dokázal vyčistit za pouhý jeden den pomocí vody z nedaleké řeky. **Jméno sochy:***

*Můj otec, nejvyšší bůh Zeus, mi svěřil velmi příjemnou roli – stal jsem se bohem úrody, vína a veselého zpěvu. Se svými přáteli pořádám slavnosti, na kterých všichni tančí, hrají a zpívají. Vládnu jim jako král s věncem z révy na hlavě a holí s šiškou (thyrsos) namísto žezla. Rozdávám všem radost a sílu do dalšího života, učím je pěstovat a zpracovávat vinnou révu. **Jméno sochy:***

*I já jsem dcera nejvyššího boha Dia. Pečuji o vše živé na Zemi. Jsem bohyní měsíčního svitu a malým půlměsícem si ráda zdobím své vlasy. Ochráním ženy, které přivádějí na svět děti, lovce a divoká i domácí zvířata. Mám velmi ráda svého bratra Apolóna – boha Slunce. **Jméno sochy:***

*Zrodila jsem se z hlavy nejvyššího boha Dia. Byla jsem obdařena velkou moudrostí, s níž ochraňuji hrdinné bojovníky a města. Učila jsem lidi řemeslům i umění, udílela jsem jim moudré rady. Také jsem neporazitelnou bojovnicí, a proto se často zjevují se zlatou přílbou na hlavě. **Jméno sochy:***

Takto vypadala fontána ve výklenku. Patřila Venuši, bohyni lásky, a jejímu synovi Amorovi. Pozorně se podívej. Co po ní zbylo?

Otázka 2. Jak se říká výklenku ve zdi, do kterého se často stavějí sochy nebo umísťují fontány.

3. Zastavení třetí - fontány

Když byl již skřítek unaven vyprávěním, sedl na vodní vlnku a pohodlně dojel k další fontáně. Ta stojí uprostřed vysokých zelených stěn, které zahradníci stále pečlivě zastřihávají. Na vrcholu fontány bydlí tři veselí hoši – Tritoni, kteří mají namísto nohou rybí ocasy. Mušlí, na kterou troubí, umějí vyvolávat nebo tišit mořskou bouři. Dříve Tritonům dělali společnost ještě Fauni ve spodní části fontány. Jejich sochy se však rozbily a dnes je vystřídal sochy mladých dívek a mužů – alegorie síly strojů (strojírenství), elektřiny, zemědělství a sadařství.

Dokážeš určit, jakou alegorii představují tyto sochy?

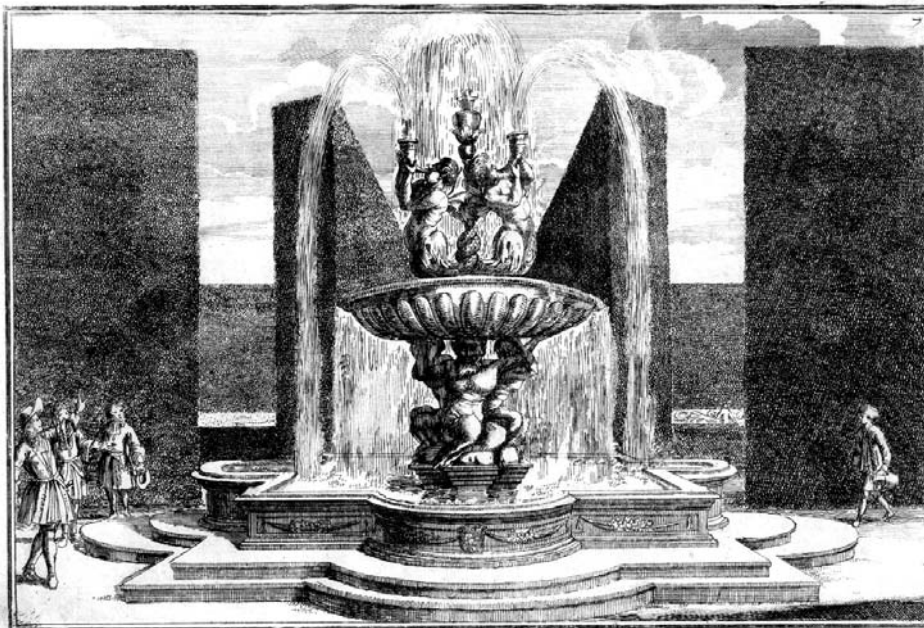
Napovím ti:

muž držící klikovou hřídel představuje sílu strojů, protože hřídel je důležitou součástí motorů.

dívka s

muž s

dívka s

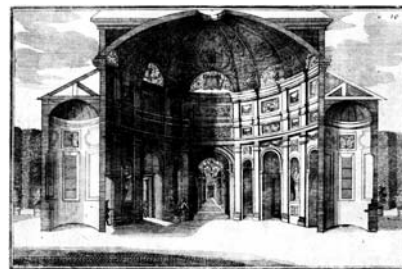
ALEGORIE = znázornění vlastností, smyslů, činností, ročních dob, světadílů, atd. pomocí pro ně typických předmětů – **ATRIBUTŮ**.

Nedaleko stojí ještě jedna fontána se čtyřmi lvy. Muž sedící na ocase dvou ryb vzpomíná často na sochaře Michaela Mandíka, který jej i většinu ostatních soch v zahradě vytesal z pískovce před více než 330 lety.

Otázka 3. Fauni, bytosti s kozíma nohama, rádi doprovázeli boha úrody a vína. Jak se tento bůh jmenuje?

4. Zastavení čtvrté - Rotunda

Nejvíce zábavy si skřítek užil ve velkém pavilonu stojícím uprostřed této části zahrady. Říká se mu Rotunda a kdysi se do něho dalo vejít kteroukoli z osmi stran. Je velmi bohatě vyzdoben. Uprostřed je velký kruhový sál. V plastických ornamentech v kopuli, kterým se říká štuky, můžeš najít malé chlapce, ovoce, mušle i roztodivné obličejce. Malíři zde vymalovali několik dávných příběhů.

Dokážeš poznat některé z nich podle krátkého vyprávění?

Pan byl bůh ne právě pěkného vzhledu, měl kozlí nohy, růžky a hustý vous. Zamíloval se do krásné nymfy (víly) jménem Sýrix. Ta se ho však velmi polekala a utíkala před ním. Když doběhla k řece, prosila říčního boha o pomoc. Ten ji proměnil v rákos. Pan přiběhl k řece a smutně se rozhlížel. Ze stébel šelestícího rákosu vyrobil flétnu a hrával na ni v osamělých lesích.

Královská dcera Európa proslula velkou krásou, které si všiml také nejvyšší bůh Zeus. Když odpočívala se svými přítelkyněmi na louce u moře, proměnil se Zeus ve zlatého býka a nechal se dívkami hladit. Európa mu usedla na hřbet a tu se býk rozběhl a unesl ji na ostrov Krétu, kde spolu žili. Na její počest byl pojmenován jeden ze světadílů.

Bájný hrdina Herkules měl krásnou ženu Déianeiru. Došli společně k rozbouřené řece. Kentaur Nessos (napolovic kůň, napolovic muž) se nabídl, že Déianeiru přes řeku přenese. Omámen její krásou se kentaur pokusil dívku unést. Herkules vzal svůj luk, kentaura zastřelil a manželku zachránil.

Statečný Perseus přišel do Kéfeova království a na břehu moře uviděl ke skále přikovanou krásnou dívku. Byla to princezna Andromeda, která se měla stát darem na usmíření pro strašnou mořskou příšeru ničící království. Perseus se nestvůře postavil, zabil ji a Andromeda se stala jeho ženou.

Čtyři místnůstky okolo sálu vypadají jako malé jeskyně. Jejich stěny jsou zdobené mušlemi, kameny a figurkami zvířat i sochami Faunů – bájných bytostí s kozlíma nohama. Dříve byla celá stavba protkaná vodovodním potrubím a z jejích stěn i podlahy stříkala voda. Fauni měli velmi rádi zábavu. Doprovázeli boha vína a veselého zpěvu Baccha a sami rádi hráli na hudební nástroje.

Najdeš u Faunů v Rotundě tyto hudební nástroje:

tamburína, panova flétna, triangl, šalmaj (flétna), příčná flétna, dudy, činely, buben, malá loutna?

Otázka 4. Kolik příběhů je vymalováno v kopuli pavilonu?

V hlavním sále jsou také čtyři sochy. Opět se jedná o ALEGORIE. Poznáš podle předmětů v jejich rukách, co znázorňují? Napovím, že se jedná o změny v přírodě.

- 1
- 2
- 3
- 4

Arcibiskup Kohn se rozhodl, že z Rotundy udělá muzeum. Nechal zrušit vodní stroj, zazdít šest z původních osmi vchodů, udělat novou podlahu i opravit výzdobu. Aby se na jeho práci nezapomnělo, zanechal na několika místech svůj znak – lodičku s hvězdou.

Dokážeš tento znak v Rotundě najít na třech různých místech?

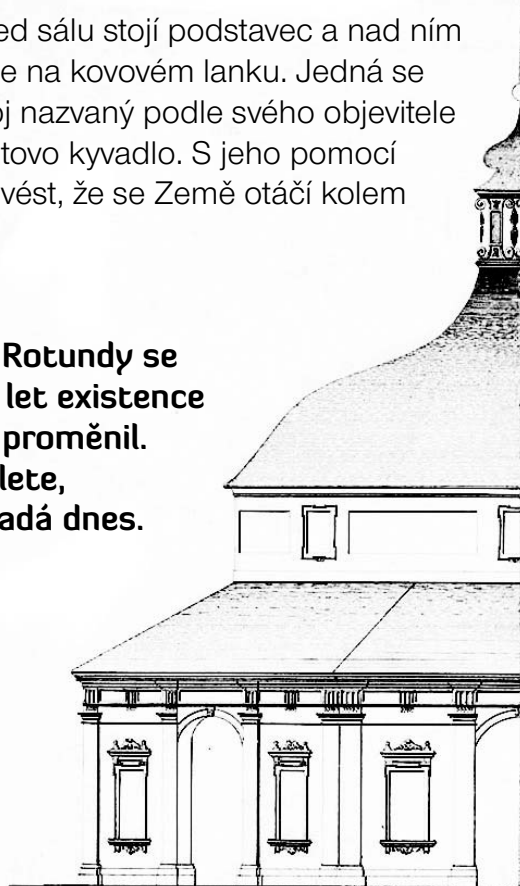
1 na

2 na.....

3 na.....

Uprostřed sálu stojí podstavec a nad ním visí koule na kovovém lanku. Jedná se o přístroj nazvaný podle svého objevitele Foucaultovo kyvadlo. S jeho pomocí lze předvést, že se Země otáčí kolem své osy.

Vzhled Rotundy se za 350 let existence trochu proměnil. Nakreslete, jak vypadá dnes.

Otázka 5. Z jakého materiálu je zhotovena většina soch v zahradě?

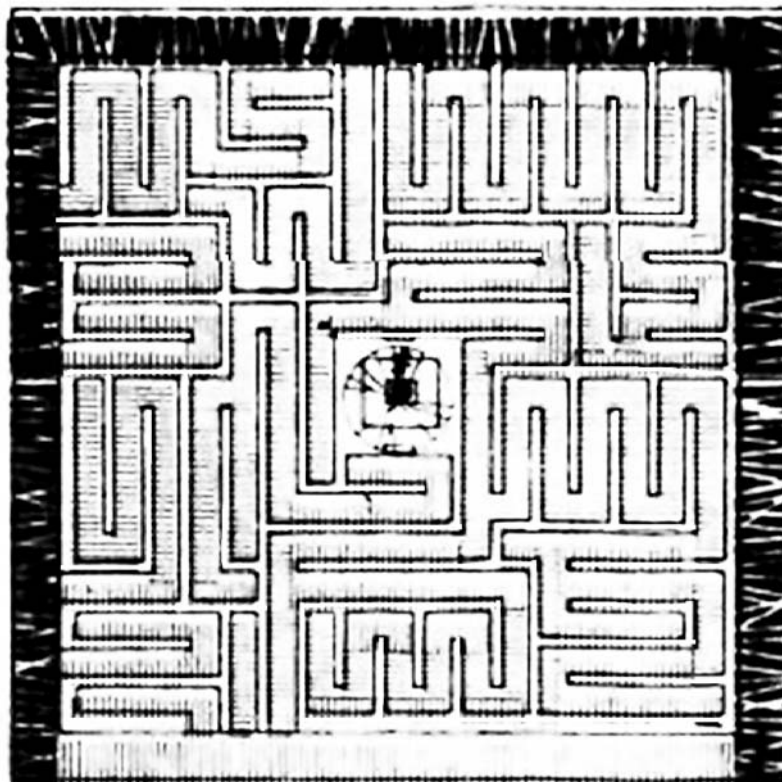

5. Zastavení páté - labyrinty

Zahradou se nemuselo jen procházet. I lidé v baroku si rádi hráli, a tak pro ně byla nedaleko Rotundy nachystána dvě bludiště vysázená ze zelených, pravidelně zastříhávaných keřů. Biskup Karel, zakladatel zahrady, měl rád staré antické příběhy a chtěl, aby je zahrada vyprávěla. Také bludiště vznikla podle takového příběhu.

Na ostrově Kréta, kterému vládl král Mínos, žila ukrytá ve svém labyrintu lidožravá obluda s tělem muže a hlavou býka. Nazývala se Mínotaurus a jako oběti mu byly přiváženi mladí muži a dívky. Hrdina Théseus se rozhodl, že nestvůru zabije. Byl to však velice těžký úkol, protože i kdyby našel cestu labyrintem k nestvůře, již těžko by hledal cestu ven. Na pomoc mu přispěchala krétská princezna Ariadna. Dala Théseovi klubíčko nití, které odvíjel cestou do středu labyrintu. Když Mínotaura zabil, cestou označenou nitkou se zase bezpečně vrátil zpátky.

**Ty nemáš nit,
ale plánek obou
kroměřížských
bludišť.
Najdeš
správnou
cestu?**

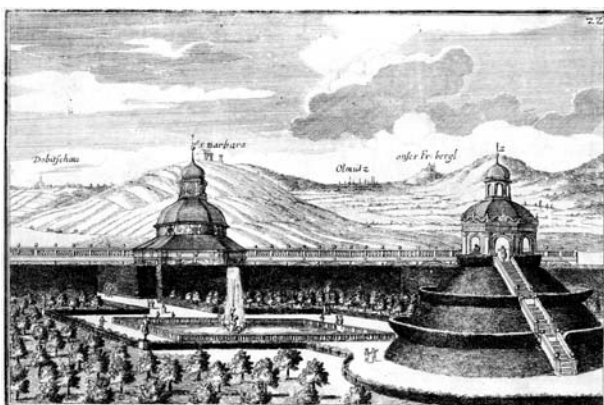

Otázka 6. Jak se jmenovala princezna s klubíčkem nití?

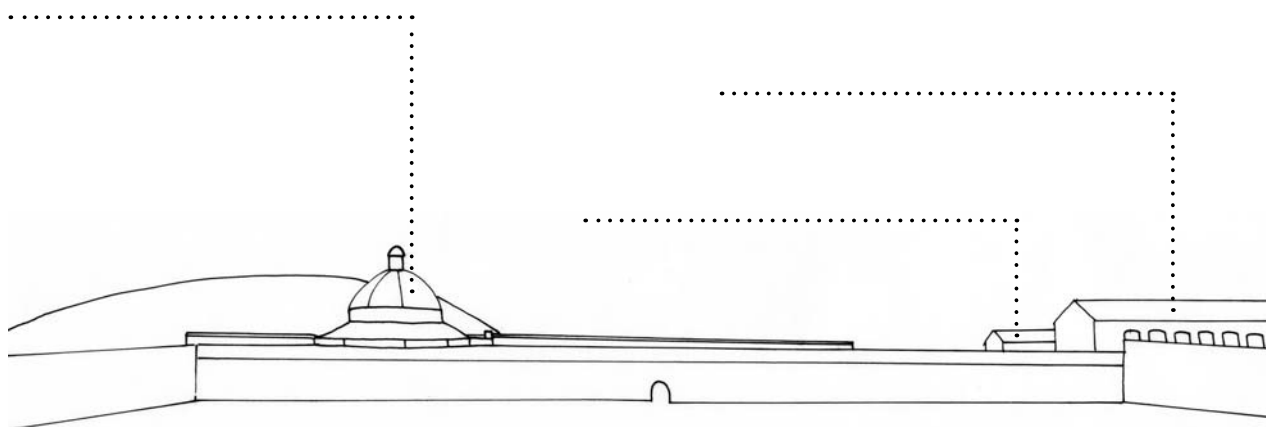
Zastavení šesté - Štěpnice

Části zahrady, kterou do této chvíle vedla tvá cesta se říká Květnice (pěstuje se tam mnoho květin). Zeleným tunelem můžeš vstoupit do další části zahrady, která se jmenuje **Štěpnice**. Slovem štěp se označoval ovocný strom a ve Štěpnici byly tedy dříve vysazeny ovocné sady. Dnes zde roste pouze tráva a v bývalém rybníčku se líbí rákosu. Za větru se na něm skřítek rád houpe. V rybníčku se dříve proháněli jen kapři, a přesto se mu říká **Pstruží rybníček**.

Nad rybníčkem se zdvíhá kopeček, na kterém býval postaven dřevěný pavilon. Odtud je hezký pohled na zahradu i její okolí. Kopec byl osázen jahodami, a proto se dodnes jmenuje **Jahodový kopeček**.

Máš-li čas, vyběhni na kopeček a rozhlédni se. Pojmenuj stavby, které z kopečku vidíš.

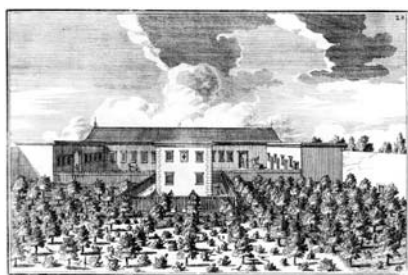
Otázka 7. Jak se jmenuje zahradní pavilon v Květnici?

7 Zastavení sedmé - zmizelá krása

Některé části zahrady jsou dnes pro návštěvníky nepřístupné. Je nutné je znovu upravit a osázet rostlinami, aby byly stejně krásné jako za biskupa Karla. Skřítek je navštěvoval velice rád, protože zde měl spoustu kamarádů.

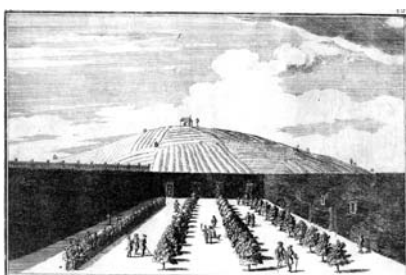
V části se chovali pestří bažanti. Měli zde svůj domek i výběh s mnoha nízkými keříky, pod kterými se ukrývali.

To králíci bydleli v norách o kousek dál ve velikém kopci. Na vrcholu kopce stála socha bohyně Diany a chránila je společně se čtyřmi sochami lovců, které architekti postavili hned vedle.

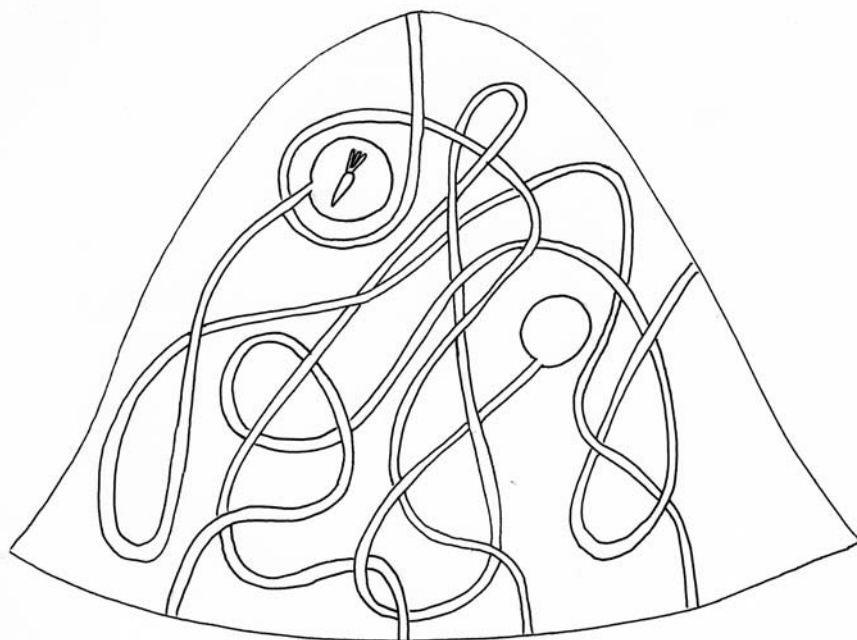
Velký bazén má uprostřed ostrůvek, na kterém stojí klec. Na hladině bazénu plavaly barevné kachny, v kleci zpívali drobní ptáčci. Bazén i klec stále stojí na své místě a můžeš si je prohlédnout. Jen zde zatím nejsou žádní ptáci.

Když dostal skřítek hlad, navštívil pomerančovou zahrádku. Stromky citrusů, které zde rostly, bývaly obsypány nejen plody, ale i spoustou bílých voňavých květů, ze kterých skřítek pil sladký nektar.

Byla tu také malá zahrádka, které se říkalo Holandská, protože se zde pěstovaly tulipány, narcisy a další květiny přivážené z Holandska. Ve fontáně spokojeně ležel vodní bůh.

Skřítek se už velice těší na dobu, kdy se králíci, tulipány, vodní bůh či pomerančovníci do Květné zahrady znovu vrátí. Mělo by to být již brzy.

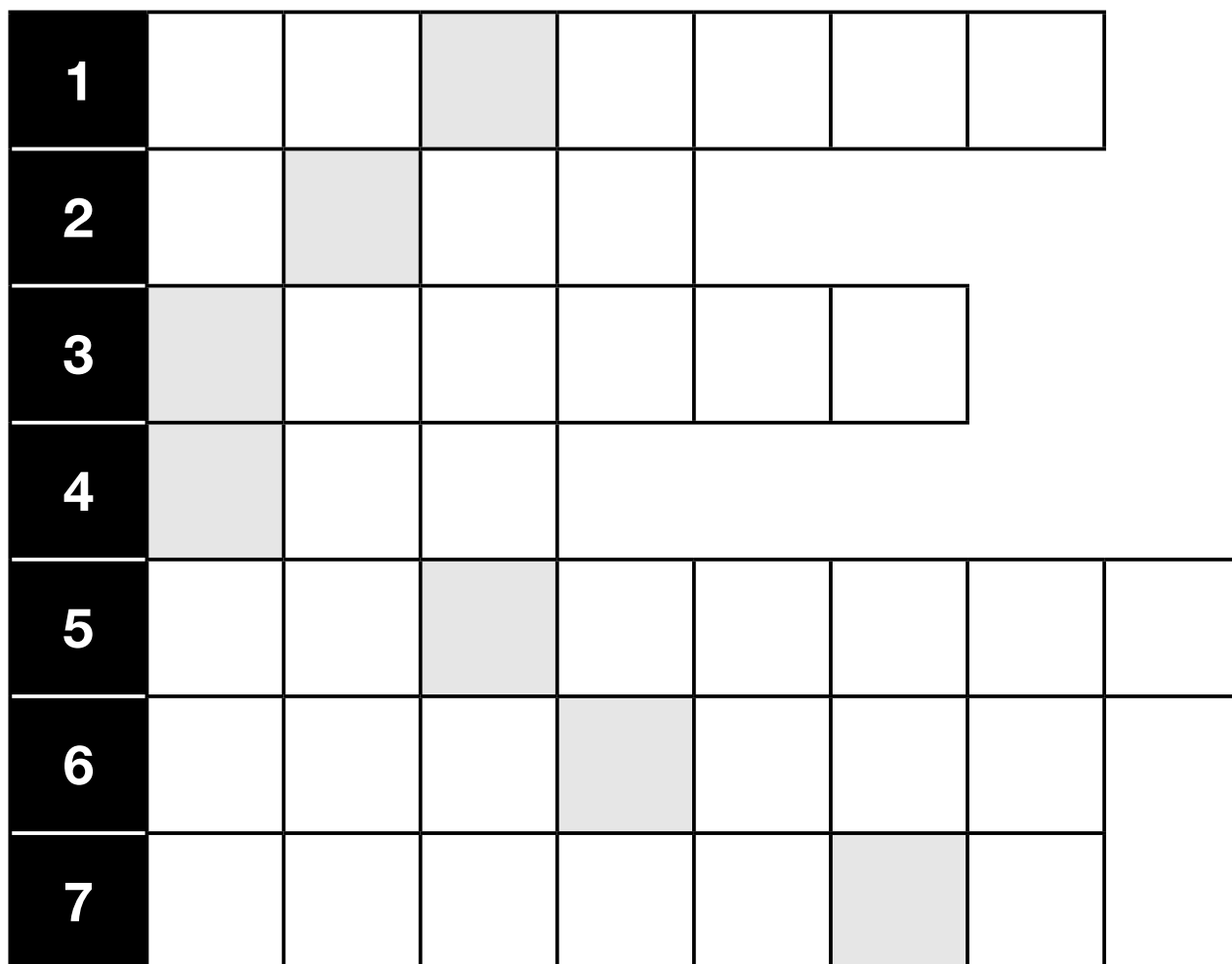

Najde králik mrkvičku v bludišti Králíčího kopce?

Křížovka

Květné zahradě se dříve říkalo také *tajenka*. Je to obdoba německého pojmenování *Lust Garten* – zahrada potěšení, zahrada libosti. Biskupův skřítek doufá, že se ti v zahradě líbilo a brzy ho znovu navštívíš.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV
ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ
V KROMĚŘÍŽI

NÁRODNÍ CENTRUM
ZAHRADNÍ KULTURY
V KROMĚŘÍŽI

vydal NPÚ ÚOP v Kroměříži
text Lenka Křesadlová, Iva Wiesnerová
historické podklady Archiv Arcibiskupství olomouckého
perokresby Jiří Janál, Lenka Vašíčková
grafická úprava www.tmbsign.com
tisk xxxx

MINISTERSTVO
KULTURY

Spolufinancováno z programu „Podpora pro památky
UNESCO“ Ministerstva kultury ČR